

Kalendorinių (valstybinių) švenčių metu Lietuvos miestuose viešai transliuojamų kūrinių repertuaro tyrimas

Prieš keletą metų Etninės kultūros globos tarybos nariai, atsižvelgdami į visuomenėje sklindančias nuomones, ėmė kelti klausimą dėl muzikos, skambančios Lietuvos viešosiose erdvėse svarbiausių kalendorinių švenčių (visų pirma, Kalėdų) metu. Atkreiptas dėmesys į tai, kad Lietuvos miestų aikštėse, gatvėse, mugėse ir prekybos centruose dažnai vyrauja populiarūs kūriniai anglų kalba („*Jingle Bells*“, „*All I Want For Christmas Is You*“, „*Let It Snow! Let It Snow! Let It Snow!*“ ir kt.), rečiau – kitomis užsienio kalbomis. Tiesa, kartais aukščiau minėtos ir dar kelios kitos populiarios dainos skamba ir lietuvių kalba, tačiau daugelis jų yra jau smarkiai nusibodusios. Svarstyta, ar negalėtų švenčių metu viešosiose erdvėse skambėti lietuviška muzika, pavyzdžiui, konkrečios šventės turinį atitinkantis lietuvių folkloras (postfolkloras), padedantis stiprinti ir išsaugoti lietuviškąją tapatybę.

Siekiant išsiaiškinti, kas sąlygoja Lietuvos viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių laikotarpiu skambantį muzikinį foną, Etninės kultūros globos taryba 2017 m. inicijavo tyrimą. Kreiptasi į Lietuvos savivaldybių administracijas, turinčias galią pasirinkti kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių (koncertų, mugių) organizatorius, ir į Lietuvos prekybos centrus ir tinklus, kuriančius viešųjų erdvių nuotaiką, ir prašant atsakyti į keletą klausimų. Iš prekybos centrų bei tinklų nesulaukta nė vieno atsakymo (publikuota 2017. 12. 01).

Į savivaldybių administracijoms (reikėtų priminti, kad Lietuvoje šiuo metu yra 60 savivaldybių) nusiųstus klausimus atsakė 55 respondentai. Tarp atsakiusių buvo ne tik įvairūs savivaldybių administracijos darbuotojai, bet ir bibliotekininkai, muziejininkai, folkloro bei kitų kolektyvų vadovai ir kt. Atkreiptinas dėmesys, kad ypač dideliu aktyvumu, lyginant su kitomis savivaldybėmis, išsiskyrė Kelmės miestas ir rajonas (atsakymai gauti iš Kelmės raj. savivaldybės, Pakražančio, Tytuvėnų, Šaukėnų administracijos darbuotojų, Kelmės režisierės, folkloristo (2 anketos)), Šilutės miestas ir raj. (atsakymai – iš Šilutės miesto savivaldybės, Šilutės raj. savivaldybės, Šilutės muziejaus istoriko, Šilutės raj. bibliotekininkės, Šilutės Hugo Šojaus muziejaus darbuotojos, Šilutės bibliotekininkės, archeologo, Fridricho Bajoraičio viešosios bibliotekos bibliotekininkės), taip pat Raseinių raj. (atsakymai gauti iš Raseinių raj. savivaldybės, Raseinių raj. vyr. bibliotekininkės muziejininkės, vyr. bibliotekininko). Po keletą anketų užpildė Šakių miesto darbuotojai (Šakių savivaldybė, kolektyvo vadovas, ansamblių vadovė), Alytaus ir Alytaus raj., Kauno raj. ir Kauno miesto, Utenos (seniūnas) ir Utenos raj. (Kultūros centras), Klaipėdos miesto savivaldybė ir Klaipėdos etnocentras, Jurbarko miestas ir Jurbarko raj. (Eržvilkas). Po 1 anketą užpildė Birštono, Kalvarijų, Lazdijų raj., Elektrėnų, Panevėžio miesto, Anykščių raj., Jonavos raj., Kupiškio raj., Pakruojo, Rokiškio, Molėtų r., Šilalės raj., Kazlų rūdos,

Kretingos raj., Rietavo, Skuodo raj., Plungės raj., Telšių raj., Palangos, Neringos savivaldybės. Iš likusių savivaldybių (kultūros centrų ir kitų įstaigų) nesulaukta jokių atsakymų. Didesnį aktyvumą, atsakant į siūstos anketos klausimus, galima pastebėti vakarinėje Lietuvos dalyje, sąlyginai didesnė atsakiusiųjų koncentracija pastebima Žemaitijos (ypač pietų Žemaitijos) ir Suvalkijos (Sūduvos) regionuose, o iš kai kurių Aukštaitijos ir Dzūkijos savivaldybių nesulaukta jokio dėmesio (į anketas neatsakė nė viena rytinio pakraščio savivaldybė: Zarasų, Visagino, Ignalinos, Švenčionių).

Išsiaiškinti situacijai apie viešose erdvėse skambančią muziką buvo nusiųsti tokie klausimai:

1. *Kokia muzika vyrauja Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu?*

1. Pasaulyje populiarūs kūriniai užsienio kalbomis;
2. Į lietuvių kalbą išversti populiarių užsienio atlikėjų kūriniai (pvz., “Kalėdų šviesa”, “Laimingų Naujųjų” ir kt.);
3. Lietuvos roko, populiariosios ir kitų stilių muzikos grupių kūriniai;
4. Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai;
5. Kita.

2. *Ar pritariate teiginiui, kad Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu trūksta lietuviškos muzikos? Prašome pakomentuoti.*

3. *Jeigu pritariate teiginiui, kad Jūsų savivaldybės kalendorinių (valstybinių) švenčių metu viešosiose erdvėse skamba per mažai lietuviškos muzikos, nurodykite šio reiškinio priežastis:*

1. Trūksta kokybiškų lietuvių kalba atliekamų kūrinių,
2. Lietuviški kūriniai neatitinka šventinės nuotaikos;
3. Leisti lietuviškus kūrinius yra brangiau nei užsienio autorių;
4. Kita.




4. *Ar pritartumėte siūlymui Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu transliuoti daugiau lietuviško folkloro (postfolkloro) kūrinių:*

1. Pritartume, tačiau tokios muzikos trūksta;
2. Pritartume, tačiau leisti tokią muziką yra sudėtinga dėl griežtų autorių teisių taisyklių;
2. Pritartume, tačiau manau, kad tai būtų nepriimtina visuomenei;
3. Nepritartume, nes.....

5. *2018 metais Lietuva, Latvija ir Estija švenčia valstybių šimtmečio sukaktis. Ar pritartumėte, kad valstybinių švenčių metu Jūsų tinklo ar centro viešosiose erdvėse skambėtų muzikos kūriniai lietuvių, latvių ir estų kalbomis? Prašome pakomentuoti.*

Nors apklausoje „Kalendorinių (valstybinių) švenčių metu miestuose viešai transliuojamų kūrinių repertuaras“ dalyvavo palyginti nedidelis respondentų skaičius (55), iš pateiktų atsakymų jau galima susidaryti tam tikrą vaizdą, įžvelgti bendrąsias ir atskiroms savivaldybėms būdingas tendencijas ir pan.

Apibendrinti pirmojo klausimo „Kokia muzika vyrauja Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu?“ rezultatai yra tokie:

Populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniai užsienio kalbomis;	9		8.1%
Į lietuvių kalbą išversti užsienio atlikėjų kūriniai (pvz., “Kalėdų šviesa”, “Laimingų Naujųjų” ir kt.);	22		19.8%
Populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniai lietuvių kalba;	35		31.5%

Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai;	37		33.3%
Kita	8		7.2%
Viso atsakymų ¹	111		

Matome, kad vyraujantys atsakymai apie renginiuose skambančią muziką yra tokie: pagrindinę vietą užima populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniai lietuvių kalba (31.5% atsakymų) bei Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai (33.3% atsakymų). Atsakymo rodo, kad nemažai skamba ir į lietuvių kalbą išverstų užsienio atlikėjų kūriniių (19.8% atsakymų), palyginti nedidelę bendrojo repertuaro dalį užima populiariaji muzikos kūriniai užsienio kalbomis (8.1% atsakymų). Verta atkreipti dėmesį ir į kitus atsakymus (jie sudaro 7.2%). Švenčių metu skamba „meno kolektyvų gyvai atliekama muzika“, „teminė muzika pagal renginio pobūdį; muzika atliekama gyvai“; „visada ieškoma kompromiso ir dialogo su gyventojais ir tradicijomis, bandoma išlaikyti balansą tarp gyventojų pageidavimų ir tradicinių, šventės atspindinčių kūriniių“; „muzika priklauso nuo renginio žanro; jeigu etnokultūrinis renginys tai jame ir skamba atitinkama muzika“; „visuomenė pratinama prie kamerinės ir klasikinės muzikos valstybinių, svarbių datų renginių metu“. Kai kurie respondentai atsakė, kad „tinka visi išvardinti punktai“.

Galima pastebėti, kad atsakymai priklauso nuo atsakiusiųjų darbovietės ir pareigų tam tikroje įstaigoje, pvz., vienaip atsako to paties miesto (rajonu) savivaldybės administracija, kitaip – jai pavaldžios kultūros ir kt. įstaigos. Štai, Kelmės rajono savivaldybės direktorės ir režisierės teigimu, renginiuose vyrauja populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniai užsienio kalbomis, o, anot Kelmės kultūros centro folkloristo, vyrauja Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai. Tikėtina, kad kultūros centro darbuotojas kalba apie savo įstaigos organizuojamus renginius – apie tai leistų manyti Klaipėdos etnokultūros centro direktoriaus pavaduotojos pastaba (atsakant, kad „vyrauja Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai“): „kalbu tik apie mūsų įstaigos organizuojamus renginius“. Kad taip galėtų būti, rodytų Klaipėdos miesto savivaldybės Kultūros skyriaus vyr. specialistės atsakymas, esą renginiuose skamba „tik populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniai lietuvių kalba“ (nors Klaipėdos m. savivaldybės Etnokultūrinės veiklos koordinatore teigia, esą skamba Lietuvos folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai).

Gali būti, kad kai kuriuose miestuose ir rajonuose folkloro (postfolkloro) kūriniių stoka švenčių metu susijusi su etninės kultūros specialistų nebuvimu tų vietovių savivaldybėse (apie tai leistų spėti Šilutės sav. Fridricho Bajoraičio viešosios bibliotekos bibliotekininkės, Rokiškio savivaldybės direktorės, Šakių ansamblių vadovės ir kt. atsakymai apie vyraujančius populiariosios, roko ir kitų stilių muzikos kūriniius lietuvių kalba). Kai kurių meno kolektyvų vadovų atsakymai

¹ Viso atsakymų yra visų atsakymų, pasirinktų pagal tam tikro klausimo dalyvius, suma. Kiekvieno atsakymo varianto procentinė išraiška yra apskaičiuojama padalinus šio atsakymo reikšmę iš visų atsakymų sumos.

liudija apie jų pačių formuojamą muzikinį skonį – anot vieno iš vadovų, „visuomenė pratinama prie kamerinės ir klasikinės muzikos valstybinių, svarbių datų renginių metu“, anot kitų vadovų, vyrauja populiariosios muzikos kūriniai lietuvių kalba.

Vertinant atsakymus, tenka pripažinti, kad pats klausimas buvo gana komplikotas, nes jame buvo sugretintos ir kalendorinės, ir valstybinės šventės. Pastarosioms tikrai ne visuomet tinka folkloro (postfolkloro) grupių kūriniai – žinoma, tai priklauso nuo įvairių šventės kontekstų.

Į antrąjį klausimą „*Ar pritariate teiginiui, kad Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu trūksta lietuviškos muzikos?*“ dauguma respondentų atsakė neigiamai, lakoniškai parašydami „nepritariu“ arba konstatuodami „netrūksta“. Vis dėlto kai kurie respondentai dar ir patikslina: „valstybinių švenčių metu naudojama tik lietuviški kūriniai; kalendorinių – pagal poreikį“; „valstybinių švenčių ir atmintinų dienų minėjimo renginiuose visada skamba patriotinės, lietuviškos dainos, kalendorių švenčių metu – Vasarvidžio šventėje (per Jonines), Užgavėnės tik lietuviškos, tradicinės dainos ir pan.“; „pasirenkame originalių ir gražių kūrinių iš Dainų švenčių repertuaro. Sukuria vietiniai kompozitoriai“; „valstybinių švenčių renginių metu viešai transliuojamos lietuvių autorių dainos-kūriniai apie Lietuvą, kurių nėra labai daug. Kalendorinių švenčių renginių metu daugiausiai transliuojami į lietuvių kalbą išversti užsienio atlikėjų kūriniai“; „mūsų kalendorinių (valstybinių) švenčių ir renginių metu tikrai netrūksta lietuviško repertuaro, kadangi turime rajone nemažai folkloro ansamblių, liaudies instrumentų ansamblių, todėl švenčių metu skamba dažniausiai tik lietuviška muzika“; „kadangi turime nemažai folkloro kolektyvų, liaudies instrumentų ansamblių, tai lietuviškos muzikos šiose šventėse netrūksta“; „švenčiant valstybines (kalendorines) šventes, stengiamės propaguoti lietuviškumą ir leisti lietuvišką, pagal tematiką susijusią muziką“; „dažniausiai leidžiama lietuvių autorių kūriniai“; „Atliekama ir vietinių autorių sukurta muzika ir pop.“; „gal galėtų būti šiek tiek kitoks renginių formatas, tačiau, tai tik mano nuomonė“; „netrūksta, kadangi centras turi sukaupęs fonoteką“; „Manau, lietuviškos muzikos pakanka. Esame sąmoningi ir suprantame, jog lietuviškose šventėse turi skambėti lietuviška muzika“; „Eržvilko kultūros centre ir skyriuose yra stengiamasi visuomet groti išskirtinai tik lietuvišką muziką, žinoma, Kalėdinių renginių metų nuskamba ir užsienio kalba, bet tai yra labai mažas proc. Tačiau yra žodinis susitarimas, kurio visi darbuotojai laikosi, – skatinti lietuviškumą“; „Kiekvienas metais vasario 16 d. ir kovo 11 d. proga savivaldybė nuperka lietuvių atlikėjų koncertą, kurio didžiąją repertuaro dalį sudaro lietuviškos dainos. Liepos 6 d. kaip ir visoje Lietuvoje giedamas himnas bei rengiamas kokio Klaipėdos ar kviestinio choro koncertas. Per Jonines Klaipėdos etnokultūros centras visada kviečiasi folkloro kolektyvus iš visos Lietuvos.“; „Mūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių metu lietuviškoms muzikos netrūksta, nes leidžiama lietuvių atlikėjų arba į lietuvių kalbą išversti užsienio atlikėjų kūriniai, folkloro arba postfolkloro dainos.“; Ne, nepritariu. Tačiau kalbu tik apie mūsų įstaigos

organizuojamus renginius. Mūsų renginiuose lietuviškos muzikos netrūksta“; „tiek įstaiga, kurioje dirbu, tiek kitos renginius organizuojančios įstaigos švenčių metu propaguoja lietuvišką muziką“.





Kai kurie atsakymai parodė, kad kartais didelį vaidmenį organizuojant renginius, vaidina pavieniai kultūros srities darbuotojai. Pavyzdžiui, vienas iš atsakymų yra toks: „muziką ruošia režisierius ir jo sprendimas yra lemiamas“. Vadinasi, visas renginio muzikinis „fonas“ priklauso nuo vieno žmogaus sampratos, jo muzikinio skonio.

Nemaža dalis atsakymų liudija, kad Lietuvoje apskritai nesama vieningos tiek folkloro, tiek „lietuviškosios“ muzikos sampratos. Antai Skuodo raj. savivaldybės Kultūros ir turizmo skyriaus vyr. specialistė rašo: „lietuviškos muzikos netrūksta pas mus – dažniausiai koncertuoja mūsų mėgėjų meno kolektyvai, propaguojama sava etninė kultūra, liaudiška muzika, puoselėjamos tradicijos ir skatinama sklaida gražių lietuviškų ir liaudiškų dainų. Folklorai – renka medžiagą, ją saugo, demonstruoja. Pramoginiuose renginiuose taip, būna, kad pasitaiko užsienio – bet jie palyginus neužima didelio procento žvelgiant per visus metus“. Iš atsakymo išaiškėja, kad respondentei yra nesuprantamas pats „folkloro“ terminas.

Daugelis respondentų, atsakydami, kad lietuviškos muzikos šventinių renginių metu netrūksta, „lietuviška“ muzika laiko ir populiariąją, ir vietinių kompozitorių sukurtą, ir įvairiausių meno saviveiklos kolektyvų pasirodymus. Vis dėlto dalis respondentų atkreipė dėmesį į tam tikras „lietuviškos“ muzikos populiarinimo švenčių metų problemas. Viename atsakymų teigiama, kad „lietuviškos muzikos pakanka – jos net per daug, nes didžioji jos dalis tai menkavertis popas“. Apie skambančios lietuviškos muzikos kokybės problemas kalbama ir kituose atsakymuose: „netrūksta, bet ji nekokybiška. Pataikaujama masėms“ (Šilutės bibliotekininkė); „sutinku, vyrauja vadinami „šlageriai“; „stengiamės, kad netrūktų, tačiau geros, kokybiškos muzikos niekada nebūna per daug“; „Taip. Trūksta kokybiškų lietuvių kalba atliekamų kūrinų, nėra grupių, mažai atlikėjų, kurie atliktų tokio turinio dainas“. Keli atsakymai pabrėžia kitų šalių muzikos dominavimą: „Taip. Trūksta lietuvių kompozitorių sukurtos ir lietuviškos muzikos, nes vyraują garsių dažniausiai anglišku dainų į lietuvių kalbą išverstos dainos“; „Kultūra daugiau dėmesio skiria kitų šalių muzikos transliavimui, vis rečiau atsižvelgiama į tradicijas“.

Viename atsakymų akivaizdžiai „atsiribojama“ nuo folkloro (postfolkloro), dažnai tapatinamo su „liaudiška muzika“, pabrėžiant profesionalios muzikos dominavimą: „Mūsų rajone manyčiau, išskirtinai dažna profesionalios, klasikinės, kamerinės, roko ir modernios muzikos sklaida. Manau, kad turime ir ganėtinai išlavintą klausytoją – provincija išaugo iš „menko“ skonio – ieškom naujovių!!!“ (Šakių kolektyvo vadovas). Taigi liaudiška muzika suvokiama kaip menkavertė.





Atsakant į trečiąjį klausimą, kodėl Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu skamba per mažai lietuviškos muzikos, pateikti tokie atsakymai (žr. lentelę):

Trūksta kokybiškų lietuvių kalba atliekamų kūrinių;	13		21.7%
Lietuviški kūriniai neatitinka šventinės nuotaikos;	5		8.3%
Leisti lietuviškus kūrinius yra brangiau nei užsienio autorių;	4		6.7%
Kita	38		63.3%
Viso atsakymų	60		

Tik nedaugelio respondentų nuomone (6.7%), per mažai lietuviškų kūrinių skamba dėl to, kad „leisti lietuviškus kūrinius yra brangiau nei užsienio autorių“. Šiek tiek daugiau respondentų (8.3%) mano, kad „lietuviški kūriniai neatitinka šventinės nuotaikos“. Didelė dalis atsakiusių mano, kad taip yra dėlto, kad „trūksta kokybiškų lietuvių kalba atliekamų kūrinių“ (21.7%). Vis dėlto didžioji respondentų dalis (63.3%) pateikė dar ir savas minėtos problemos interpretacijas (tiesa, dalis jų ir vėl (kaip ir atsakant į II-ąjį klausimą) pabrėžė, kad lietuviškos muzikos netrūksta), pavyzdžiui, „trūksta originalių lietuvių autorių kūrinių“; „manau, kad rengėjai taip bando prisiderinti prie „liaudies masių“ skonio; „lietuviška muzika yra lietuviška“; „norisi didesnės pasiūlos ir prieinamumo“; „renginių organizatoriai tinkamai pasirūpina užsklandomis bei tušu, kurs pagyvina renginius bei populiarina lietuvišką kūrybą“; „kultūros ir meno darbuotojai, profesionaliai atlieka renginių organizacinį darbą, tiek muzikiniu skoniu, tiek kuriama renginio tematika“. Vieno respondento manymu, „kokybiška muzika neįperkama“ – šis atsakymas leistų manyti, kad respondento nuomone, šiandien renginiuose skambanti muzika nėra kokybiška.

Keli respondentai atkreipė dėmesį į anketos sudarymo trūkumus („jei į 2 klausimą atsakyta neigiamai, vadinasi, į 3 klausimą atsakyti nereikia“; „nepritariau 2 – tai šito kaip ir nereikėtų pildyti“). Tenka pripažinti, kad šios pastabos, iš dalies, teisingos.

Į ketvirtąjį klausimą „Ar pritartumėte siūlymui Jūsų savivaldybės viešosiose erdvėse kalendorinių (valstybinių) švenčių renginių metu transliuoti daugiau lietuviško folkloro (postfolkloro) kūrinių?“ atsakyta taip (žr. lentelę):

Pritartume, tačiau tokios muzikos trūksta;	11		20%
Pritartume, tačiau leisti tokią muziką yra sudėtinga dėl griežtų autorių teisių taisyklių;	8		14.5%
Pritartume, tačiau manau, kad tai būtų nepriimtina visuomenei;	10		18.2%
Kita	26		47.3%

Dauguma respondentų (20%) tokiam siūlymui pritartų, teigdami, kad tokios muzikos trūksta. Nemaža dalis (18.2%) mano, jog tai būtų nepriimtina visuomenei. Kitiems respondentams (14.5%) atrodo, kad tokios muzikos skambėjimą apriboja griežtos autorinių teisių taisyklės.

Likusieji atsakymai (kiti) rodo skirtingas nuomones. Vieni teigia, kad tokios muzikos skamba pakankamai, taigi siūlymui transliuoti daugiau folkloro (postfolkloro), galima sakyti, nepritartų („netrūksta“; „mūsų rajono savivaldybės renginiuose jos pakanka“; „lietuviško folkloro, priklausomai nuo renginių pobūdžio, transliuojama pakankamai“; „mūsų savivaldybėje ji skamba pakankamai dažnai“; „pakankamai naudojame“; „būtent taip ir darome“; „lietuviškos muzikos pakanka“; „nepritarčiau“). Kitų respondentų manymu, reikėtų, kad skambėtų įvairi muzika: „reikia išlaikyti balansą“; „taip ir stengiamasi, kad skambėtų folkloras, tačiau tai neturėtų būti vien folkloras, nes žmonės nori ir kitokios muzikos“; „manau, kad žmonėms reikia įvairovės“; „gali būti daugiau transliuojama, tačiau ne vien tik folkloras (postfolkloras). Nes visa, ko „per daug“, nėra „sveika“; „netrukdo ir kitos lietuviškos dainos“. Vienas respondentų atsakė, kad „pagal kiekvieno renginio scenarijų parenkama ir jam tinkama muzika“. Dar vieno respondento netenkina skambančios muzikos kokybė (stilistika): „modernaus folkloro grupių, atliekančių lietuvių liaudies muziką yra daug, tačiau tik kelios modernaus folkloro grupės lietuvių liaudies kūriniai pritaiko plačiajai visuomenei, daugiausia kūriniai atliekami folk roko stiliumi, kuris ne visiems priimtinas“.

Dalis respondentų pasisako už galimybę transliuoti daugiau folkloro, pridėdami ir tam tikrų pasiūlymų, pavyzdžiui, norima turėti lietuviško folkloro įrašų („renginių metu skamba muzika gyvai. Jei iškiltų poreikis atskirai transliuoti – būtų puiku, jei būtų galimybė turėti lietuviško folkloro įrašų“), teminių folkloro rinkinių („pritartume, būtų patogiu, kad teminiai folkloro rinkiniai būtų pasiūlyti renginių organizatoriams“) ir pan. Keli respondentai į klausimą atsakė glaustai: „pritariu“, vienam jų „labiau tiktų folkšokas“, kitas „paliktų sprendimą režisieriui“. Vieno respondento nuomone, „galima transliuoti daugiau folkloro, nes tai liaudies dainos ir nesikerta su autorinių teisių taisyklėmis“.

Penktasis klausimas susijęs ne tiek su nuolat įvairių šventinių renginių metu skambančia muzika, bet su ypatingu pasiūlymu ateinantiems 2018 metams, kurias Lietuva, Latvija ir Estija švenčia valstybių šimtmečio sukaktis. Į klausimą „*ar pritartumėte, kad valstybinių švenčių renginių metu viešosiose erdvėse Lietuvoje skambėtų muzikos kūriniai lietuvių, latvių ir estų kalbomis?*“ dauguma respondentų atsakė teigiamai. Dalis jų atsakė lakoniškai („pritarčiau“; „pritariu“ arba „taip“), dalis – plačiau: „pritarčiau, puiki mintis“; „galėtų skambėti ir kitų šių šalių Latvijos ir Estijos muzika“; „pritartume, galėtų būti sudarytas garso takelis“; „pritariu, nes tai simbolizuotų ir įprasmintų bendrą trijų Baltijos valstybių laisvės siekį“; „pritariu – tai tikrai padėtų geriau pajusti Baltijos sesių bendrumą ir išskirtinumą Europos kontekste“; „taip, praturtintų muzikinio repertuaro

įvairovę“; „gal išskirtinai šimtmečio progai taip, pritariu“; „pritarčiau, kadangi tai išskirtinės sukaktuvės, ir tikrai galėtų skambėti visų Baltijos šalių dainos“; „pritarčiau. Kartu stovėjome Baltijos kelyje. Ir švęsti galime kartu“; „pritariu, nes turėtume palaikyti vieni kitus“; „taip, trys šalys, kurios yra sesės, turi draugauti ir muzikoje“: „Lietuva, Latvija ir Estija – tai ne tik Pabaltijo valstybės, kurias jungia bendros sienos ir Baltijos jūra, bet taip pat jos turi daug bendrų valstybės raidos vystymosi faktų. Todėl pritariu, kad svarbių valstybinių švenčių metu, kurios ypatingai aktualios bus ateinančiais 2018 metais, skambėtų muzikos kūriniai šių tautų kalbomis“; „tai šiek tiek įtvirtintų Baltijos valstybių bendrystę, kurios trūksta“; „pritarčiau, labai graži iniciatyva būtų“; „pritarčiau, kadangi tai būtų edukacinė priemonė susipažinti su latvių ir estų kalbomis vaikams ir jaunimui. Taip pat, skambanti muzika pasitarnautų kaip 2018 metų Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybių šimtmečio sukakties sklaidos priemonė“; „pritariu šiai minčiai. Tai primintų tautų bendrystę“. Esama ir konkrečių pasiūlymų, kaip įgyvendinti šią idėją: „galima būtų inicijuoti ir paskatinti visas savivaldybes organizuoti bendrą projektą, pvz., vienos bendros Baltijos šalių dainos skambėjimą tuo pačiu metu visoje Lietuvoje“.

Nemaža respondentų dalis pasiūlymą vertino iš esmės teigiamai, tačiau su tam tikromis išlygomis: „tinkamai pristačius, parinkus atitinkamą kontekstą renginiuose galėtų skambėti“; „pritarčiau, jeigu tai neprieštarautų renginio koncepcijai“; „gali skambėti, jei tai atitiks renginio koncepciją“; „iš dalies pritarčiau. Mano nuomone, skambant muzikai latvių ar estų kalbomis auditorijai reikėtų specialaus paaiškinimo, įvedimo, kodėl toji muzika skamba minėtomis kalbomis“; „idėja gera, pritarčiau, tačiau tai priklausytų ir nuo renginio režisieriaus sprendimų“; „gal iniciatyva gera, bet kaip tarpusavyje suderinti kad visos trys šalys įsitrauktų? O be to tenka nusivilti, kad lietuviai lietuvišką himną ne visi gieda balsu, kad ir atėję į minėjimą. Tai ar būtų įdomu kitų šalių muzika? Retoriniai klausimai. Gal bendrame fone galėtų nuskambėti keletas kūrinių“; „Pritarčiau. Tai prisidėtų prie renginių įvairovės ir propaguotų tautų bendrystę. Tik gal nereikėtų to daryti visų renginių metu“; „man tai priimtina, bet turi būti keliama sąlyga, kad Latvijoje ir Estijoje skambėtų kūriniai ir mūsų kalba, idėja vienijanti ir kelianti pasididžiavimą trijų tautų bendrystę“; „Tai pajvairintų šventės nuotaiką. Taip pat tikslinga būtų su organizatoriais prieš renginį visa tai aptarti“.

Dalis atsakiusių žiūri į šį pasiūlymą atsargiai, pritardami jam tik iš dalies arba mažai palaikydami šią idėją: „neaišku kaip priims vyresnioji karta. Šiuolaikiniam jaunimui, manau, bus priimtina“; „priklauso nuo šventės koncepcijos. Galime pagerbti savo kaimynines valstybes į renginius įtraukdami vieną kitą kūrinį, bet nereikėtų persistengti“; „tikrai nemažai kūrinių mūsų meno kolektyvai atlieka latviškai, o beveik kiekviename festivalyje ar šventėje dalyvauja bent po vieną kolektyvą iš Estijos ar Latvijos. Kad latviškai, estiškai būtų dainuojama „dirbtinai privalomai“, nepritarčiau. Visų trijų tautų kūriniai gali sykiu skambėti tada, kai tai numatyta

renginio scenarijaus koncepcijoje“; „vienas kitas kūrinys, kaip solidarumo išraiška, galėtų skambėti. Tačiau labai akcentuoti nereikėtų“; „manome, jog tai galbūt tiktų išskirtiniais atvejais, kai savivaldybė bendradarbiauja su Latvijos ar Estijos savivalda“; „kai kuriuose renginiuose galbūt būtų galima tai pritaikyti, bet tikrai ne kiekviename renginyje. Esame lietuviai ir švęskime savo nepriklausomybę. Manau per vasario 16 d. tiktų pasveikinti ir savo kaimynus Latvius, Estus“.

Keleto respondentų nuomone, toks pasiūlymas nepriimtinas: „manyčiau reikia daugiau orientuotis į lietuvių kalba atliekamą muziką“; „Ne. Manau, kad nereikia plakti. Mūsų kraštiečiai tegul su savo Valstybės reikšmingomis datomis susigyvena... Jei dar pradėsime sykiu malti kelių valstybių istoriją, gali būti painiava“. Vienas respondentų, abejodamas meno kolektyvų pasirengimu, kelia klausimą, ar tai išvis būtina: „jeigu gyvo garso atliekami kūriniai, kas atliks kitų tautų kalba vertimą? Paruošti kolektyvus atlikti kūrinius keliomis kalbomis – sudėtinga. Nepritariu. Sostinėje – ypatingomis datomis – gražu ir garbinga. Provincija – per maža auditorija“.

Keli respondentai neturi šiuo klausimu nuomonės arba abejoja. Vienas iš atsakiusiųjų, nesureikšmindamas 2018 m. svarbos bendrai trijų valstybių 100-mečio sukakčiai paminėti, teigia: „Mėgėjų meno kolektyvai, tai yra chorai, dainuoja įvairių tautų dainas. Kadangi mūsų choras dalyvauja Šiaurės ir Baltijos šalių dainų šventėse, tai repertuare turi kaimyninių šalių kūrinių originalo kalba. Kai reikia, tai ir padainuoja“. Vis dėlto, nepaisant tam tikrų abejonių ar keleto respondentų skeptiško požiūrio, galima pastebėti, kad net apie 85% visų respondentų pritartu, jog Lietuvoje 2018 m. skambėtų šventinė latvių ir estų muzika.

Išvados

Tyrimas parodė, kad Lietuvos regionų savivaldybėse ir joms pavaldžiose kultūros įstaigose esama ne tik skirtingos kultūros regionuose sampratos, bet ir skirtingo požiūrio į profesionalų bei vadinamąjį mėgėjų meną (šiam priskiriami ir tradiciniai etnografiniai bei folkloro ansambliai, ir liaudies dainų bei šokių ansambliai; kaimo kapelos ir t. t.). Iš dalies, tokia skirtinga samprata priklauso nuo anketą pildžiusio darbuotojo išsilavinimo, jo kompetencijų (etno)kultūros srityje, taip pat nuo rajone nuo seno susiformavusių švenčių tradicijų, nuo turimų meno kolektyvų (profesionalių ar mėgėjų) ir daugelio kitų dalykų.

Išaiškėjo, kad pačios anketoje vartojamos sąvokos (folkloras, postfolkloras, mėgėjų kolektyvai ir kt.) Lietuvoje vis dar nėra iki galo išgrynintos – daugelis kultūros sferoje dirbančių žmonių jas suvokia skirtingai. Ypač įvairi ir „talpi“ yra „lietuviškos muzikos“ samprata – nuo tradicinės muzikos iki „popso“ – visiškų banalybių, pigių šlagerių. Į šią kategoriją patenka ir profesionalių lietuvių autorių kūryba, dainuojamoji poezija ir kt. Tad nereikia stebėtis, kad vieniems respondentams „lietuviškos muzikos“ per mažai, kitiems – per daug. Vienuose rajonuose pasitenkinama esama situacija, pataikaujant masiniam skoniui (formaliu požiūriu – puoselėjant

lietuviškąją muziką), kituose stengiamasi kelti vietinių gyventojų kultūros lygį, kartais nepelnytai atsisakant „neprofesionalios“, „moraliai pasenusios“ tradicinės muzikos.

Galima teigti, kad atsakymai į anketos klausimus ne tiek padėjo tiesiogiai išsiaiškinti EKGT rūpimus lietuviško šventinio repertuaro klausimus, kiek atskleidė visiškai skirtingus įvairių regionų savivaldybių požiūrius į kultūrą, kitaip tariant, parodė kultūros žmonių „nesusikalbėjimą“ ir dideles tame slypinčias problemas.

Kai kuriuose atsakymuose būta taiklių pastebėjimų, vertingų pasiūlymų (pvz., suformuoti muzikinio folkloro rinkinius atskiroms šventėms; įrašyti garso takelius ir pan.), į kuriuos būtų verta atsižvelgti formuojant Lietuvos didžiųjų miestų ir regionų kultūros politiką, stengiantis išlaikyti vieną svarbiausių jos dėmenų – etninę kultūrą.

Prof. dr. Daiva Vyčiniene